

לנקות את גיבנתי!

כאשר אני שומע את השם גיבנתי, אינני יכול להיות אריש.

זה נובע מכך שחטיבת גיבנתי מילאה תפקיד חשוב מאוד בחיי הייתי חבר בה מיום הקמתה. כמה מן החוויות הגדולות ביותר של חיי הוותיה כשורר תיה. ניסיתי לתאר את רוחה בספר בשדות פלשוח 1948, שמפקדה החטיבה — גיבנתי האגדתי עצמו — כתב לו הקי רמה. כתבתי את הימנון הסיי רת שלח, שנועל שימשון. בתום מילחמת יוסי'הכרי פורים, כשצה"ל הבחין פתאום שמרוב הדיקות אחרי הטנקים השועטים (הטנקים תמיד "שו" עטים") הוא נשאר כמעט בלי חיל'רגלים, הקימו את גיבנתי מחדש.

יחול אבנרי, העולם הזה

איתם

מרוע לא קראו לחטיבה החי רשה בשם חרש? מפני שרצו להנחיל לה מה שנקרא "מורשת קרב", משהו מן הגאווה של יחידה ותיקה שחושלה בקרב. לשם כך הפעילו כל מיני אנשים מגיבנתי של פעם. גם אותי. נענית ברצון. השליתי את עצמי שאפשר להחטיבה החדשה, בשנות ה-80, משהו מן הרוח המיוחדת של החטיבה ההיא.

ואז באה האינתיפאדה, ובאו הדיעות על גיבנתי. באחר הימים הומנתי לערב המוקדש ליום'הולדתו של שימעון אבירן, הוא גיבנתי המקורי. זה היה כנס של קצינים בכירים. הייתי החוגג היחיד שהוזמן, ושהתבקש לשאת דבי רים.

ניצלתי את ההזדמנות כדי לרבר על הידיעות המדאיגות על התנהגות גיבנתי מול פני האינתיפאדה. אמרתי שאנחנו הוותיקים, איננו יכולים לסבול ששם חטיבתנו יוכתם. ברוב דומה דיבר גם מאירקה דוירסון, הסמח"ט של אז, שמילא תפקיד מרכזי מאוד בחטיבה בימים ההם. חת'השימחה עצמו, שימעון אבירן, לא התייחס לנושא זה ביום חגו. הצטערתי על כך.

באותה הזדמנות היכרתי את מפקד החטיבה החדשה, אפי איתם. די נדהמתי. הייתכן? חזרת'שבוה. מתנחל. איש הימין הקיצוני. האם זה הוא — האיש הנכון לחטיבה, שניסתה גם בסערת מילחמת'העצמאות — מילחמה אכזרית וגורלית — לשמור על ערכים הומאניים?

אבל מייד קפצה עלי הבושה. האם מותר לדרון אדם על-יפי הכיפה? על-יפי שוקפו הפוליטית? הרי יתכן שאיש זה הוא מפקד דלוגמה, שמר על טוהר'ההגשק. מרוב חרטה הסכרתי לו פנים, החלפתי איתו דיבריי'רירות, וגם נענית כאשר הציע לי טרמפ הביתה.

עכשיו חוששני כי האינסטינקט הראשון שלי היה נכון. משהו קרה לגיבנתי. ונראה שקרה לו מהרגע הראשון של הקמת החטיבה החדשה. וכאשר קורה משהו לחטיבה, האשם הוא תמיד המח"ט. הוא המטביע עליה את חותמו.

פרשת גיבנתי א' — מעשה מתועב שבית'המישפט הצבאי תיאר אותו כמעשה של מילפוצות. פרשת גיבנתי ב' — עריין סוכי'וריצה, ולכן לא אגלה שיעור בני פלצות. שני המעשים — לא חריגים, לדיברי המבצעים עצמם, אלא מעשים של יוסי'ים בחטיבת גיבנתי, שנעשו על-יפי פקודות בלתי'חוקיות של מפקדי החטיבה.

עכשיו באה פרשת החייל שהתאבד, אחרי שחבריו התעללו בו בנזכחות המ"פ.

(לפני שבוע כתבתי במרור זה על הסרט הכריטי העיובה לחיים. בסרט זה עורכים החיילים, בחסות החבל, "מישפט" לחבר שלקה בהלם'קרב. וזהו סיננה נוראה. כתבתי שאני שמח שזה לא יכול לקרות בצה"ל. עוד לפני שהדברים הודפסו, נודע שאירעה פרשה כזאת — כזאת בדיוק! — בחטיבת גיבנתי. ברגע האחרון ממש הצלחתי למחוק את הפסוק הנדון מהרשימה שלי.)

ברור כי חטיבה זו רחוקה מגיבנתי שלנו. אין כאן שום המשך. יש כאן כיווון, כיוון שם הקשור בוויכוחות היקרים ביותר שלנו, בוחר החללים ובמישפחותיהם. אינני יודע אם זהו — או שצה"ל יפוך את החטיבה הזאת ויקים אותה מחדש תחת פיקוד אחר, מלמעלה עד למטה, או שהחטיבה הקיימת תאמץ לעצמה שם אחר.

כשאני כותב את הדברים הבטים האלה, אני נזכר בכל אותם בחורים מצויינים, טוראים ומפקדים, אנשי גיבנתי, שהיכרתי בשנים האחרונות. גם למעמם יש לשים קץ לסיט הזה. חייל רוצה להתהלך בראש מורם ולהתגאות ביחידה שלו. אז נקו את גיבנתי!

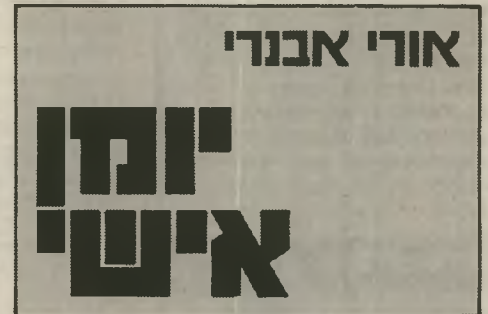
פרקים בסידרה

הסיפור של ידעות אחרונות עולה על כל עלילות ראל'אט. אפשר בנקל להפכו לסידרה, אבל מי יאמין?

פרק א' בסידרה: עיתון'ערב. באחד הערבים קם העורך, עזריאל קרליבך, (לקח את כל חבריה מערכת איתו ומקים למחרת קרליבך חרש) עיתון חדש, ששמו ידעות מערב. (בית'המישפט הכריח אותו להשמיט את המילה "ידעות" מן השם.) ידעות אחרונות נשאר כקליפה ריקה.

פרק ב': בעלי העיתון, בני מישפחת מוסס, נאחזים במשרדי עיתונם. בעקשנות עילאית, הגעזות כשינאה לוחטת למערב ובשאיפה לנקם, הם מחזירים את ידעות אחרונות לחיים. במאבק ממושך הם מדכירים את מערב, עורכים על פניו, משאירים אותו הרחק מאחוריהם. (לבימאי: להכניס כאן מחיי אות'כפיים מוקלטות.)

פרק ג': נוח מוסס, בנו של המייסד, נהרג כתאונת'דרכים לפני דלת המערכת. בני המישפחה רבים בניניהם. רוב יודי

קובסקי, העורך, קם ומתפטר — ועובר יחד עם נאמניו לעיתון מערבי.

מה יביא הפרק הבא? הייתי די קרוב לעלילה בכמה סצינות. גנה כמה ויכוחות. באמצע מילחמת'העצמאות כאתי לתל'אביב, לחופשה של כמה שעות. בגלל איוש'הי סיבה נכנסתי לרפוס של אלכסנדר מוסס, שבו הרפסו את ידעות אחרונות. גם אחיו, נוח, היה שם. הוא שאל אותי אם אני מוכן לקבל על עצמי את עריכת העיתון. זה היה כחצי שנה אחרי הפוטש של קרליבך. (מקורה של מילה זו היא במילה גרמנית'שווייצית, שפירושה רחיפה, מכה.)

לרגע נדהמתי. הפיתוי היה ארי. בימים ההם יצא לי שם בגלל הרשימות משרה'הקרב שפירסמתי בעיתון'הערב של הארץ, יוסי'ים. הייתי בן 24. העורך הומני של ידעות אחרונות לא צלה. שני האחים מוסס חשבו שאיש צעיר וחדש יוכל להציל את העיתון. אבל אני הייתי חייל, באמצע מילחמה, ולא בא חשבון לעבור לעורף. ואילו אבי מישפחת מוסס, יהודה, שהיה איש רתי, לא רצה בעורך כלי'כך צעיר, מה גם שאמרו עליו שהוא כנעני, ירחם השם. במקומי לקח את הרצל רוזני בלום, עסקן בני'קיצוני, שחתם בשם ורדי על מגילת'העצי מאות, ושדיה כעל טור בעיתון הבוקר (עכשיו המליך בנו של נוח מוסס את בנו של רוזנבלום כעורך ידעות אחרונות.)

כעבור כמה שנים — ואני כבר עורך הכולם הזה — פרצה מילחמה בין קרליבך וביני. על רקע זה התהדרו היחסים בין המזוסים — יהודה הזקן ונוח הצעיר — וביני. באחד הימים ביקש אותי נוח מוסס להיפגש עם כרדרד שלו, צעיר מניצול'י השואה, העומד לקבל תפקיד בעיתון.

הפגישה היתה כמלון פרק ברחוב הירקון. ראיתי מולי בחור צעיר כגילי, מאוד לא'ישראלי, חדש לגמרי במיקצוע. שמתי לב מייד שיש לו כישרון נדיר: הוא ידע להקשיב.

במשך השנים התגבשו אצלי הרבה רעיונות על הצורה הנכונה של עיתון ומי ישראלים מסוג חדש. הם היו מהפכניים לעומת המציאות העיתונאית של אז. הצעתי לשנות את הכל: התבנית, התוכן, צורת'ההגשה, בחירת הידיעות, טיב הכותי רות.

דיברתי במשך שעות'ישלוש, והבחר הצעיר — רב יודקובסקי שמו — הקשיב. לא התרשמתי שיגיע רחוק. בשנים הבאות עשה יודקובסקי מאתה הפכה בידעות אחרונות. היא היתה ברוב הדברים שאמרת באותה שיחה. אינני יודע אם התרשם ממה שאמרתי, או שהגיע עצמו למסקנות דומות. אבל הוא שינה את פני העיתון בקשקט, בהתמדה. אין ספק שהוא האיש שעשה את ידעות אחרונות למה שהוא כיום. עכשיו נראה מה יולד הפרק הבא בסידרה.

מערבון ביפאן

כמה פעמים אפשר לראות את אותו הסרט? הרבה. מאה פעמים. אלף פעמים. אי'נספור. אם ראית מערבון אמריקאי אחד, כאילו ראית את מחצית כל הסרטים שיווצרו אי'פעם בארצות'הברית. כי המערב הפרוע יצר את הנשמה האמריקאית, וזו יוצרת את העלילה הבסיסית שוב ושוב, ולא רק על בד הקולנוע. גם בפוליטיקה הפנימית והחיצונית.

השבוע ראיתי שוב מערבון. שוב רודף השריף אחרי הפושע, ברבקות אי'קץ ובאלמיות אי'קץ, אל תוך ארץ האינדיאנים. יש אינדיאנים רעים ויש אינדיאנים טובים. אבל הארס'העליון הלבן...

נשם שחור אינו מערבון אלא יפאנון. השריף הוא בלש ניו'יורקי, שבא ליפאן כדי לתפוס את הפושע. יש יפאנים טובים ויש יפאנים רעים. הארס'העליון הלבן פועל לברו בים עויין ומיסטורי. יחיד צורך מול הרבים.

בפעם המי'יודע'כמה, וגם הפעם, סרט טוב. זה תמיד מפתיע אותי מחדש, הכוח של המיתוס הבסיסי לעצב את עולמו הרחני והמעשי של עם. נימת המיתוס הבסיסי שלנו — אברהם אבינו, גירוש הגר, עקדת'יצחק, ירידת אברהם מצרי'מה — חוזרת על עצמן שוב ושוב, לאורך אלפי שנים. האומה האמריקאית צעירה הרבה יותר, אבל המיתוס של המערב הפרוע מטביע את חותמו על הכל.

זה יכול להיות סרט בריוני על החלל החיצון, או סרט מילחמה על ויאט'נאם, או סרט על בלש ביפאן — זהו תמיד אותו הסרט, אותו השריף, אותם האינדיאנים.

אולי זה עניין של יסורי'מצפון. גירוש הגר וישמעאל מהרד בויכרונוו ההיסטורי'האגדתי. יצח האינדיאנים מהרד הד בנשמה האמריקאית. אולי זה משהו אחר. לך תדע.

ספר מפוצץ

כואב לי הלב על חיים שיף. ראיתי אותו השבוע. הוא יש כמו אריה פצוע במאורתו, בודד לגמרי, ממתין למכת'המוות.

חיים שיף הוא אורי'גנל. הוא שיך לדרור הוא. הוא רב עם כולם, אומר לכולם מה הוא חושב עליהם, אינו מתכופף מול שוער ורוזנים. במשך השנים הקים לעצמו אויבים אי'נספור. אדם מחוספס. זה מוצא חן בעיני.

איש כזה אינו מתאים לעולם החדש של ביוזמנים חלקים, בעלי תיקי גיי'מסי'בונד, עברית קלוקלת, ונהגים פרטיים עם פלאפונים. הוא אינו יודע להתחנך לפקידים, להתחנך לפני מנהל'יבנקים, ללקק כשי צריכים ללקק, לחזול כשצריכים לחזול. מיקרה אבור.

שיף

עכשיו הוא על הפנים. מאוד'מאוד על הפנים. כל היכוש שבנה במשך השנים משועבר, מעוקל, מסור בריי כונסי'נכנסים. מכיוון שחורש שווה לפחות פי ארבעה מחיר כותיו (משהו כמו 100 מיליון מול 25 מיליון) הוא יכול היה להרנות כקלות, אילו זה ניתן לו. די היה במכירת חלק מה רכוש, גם במחיר נמוך בהרבה מערכו, כדי להציל אותו. אבל בעלי'החוב יודעים שאם ידרסו אותו עוד קצת, אם ידרקו עוד קצת, לא שבת'החנק, כל היכוש הזה יפול בידיהם כפרי גנל, כמעט בחינם. והרי רווח של 75 מיליון דולר לא הולך ברגל.

איש מחושבי המדינה לא חש לעזרתו, כי לכל אחד מהם יש חשבון איתו. הוא אמר משהו על כל אחד מהם. ואם יש אחד שאין לו חשבון איתו, הוא נהנה סתם ממראה נפילתו של מי שהיה אך אתמול עשיר וחזק. אין תענוג ישראלי גדול מזה.

פוליטיקאים ופקידים עשו את הדברים הפורמליים המת בקשים. ראש'המשלה כתב לשר'האוצר. שר'האוצר היפנה לפקידים. ועדות יישבו, ועוד יישבו. הזמן עובר, הדם נוזל מן העורקים של הארץ הפצוע. כמה זמן יחזיק מעמד? חורשים? שבועות? ימים?

כאילו לא די בכך, הרי כמו כסיפור של איוב, ירדה עליו זה עתה גם מהלומה מישפחתית.

עולמם לא גרתי בחינם באחד ממלונותיו. ריעותינו הפך ליטיות שונות באופן קוטבי. יתכן מאוד שאמר אי'פעם גם מילה אחת או שתיים עלי, שלא היו מוצאות חן בעיני אילו זכרתי אותן. אבל כואב לי על האיש הזה.

שגיאתו היא שבנה יותר מדי. בכסף שלו, בכסף של אחרים, בכסף שהוציא מן המדינה. אבל לא הכסף הזה לא הוציא לאיי'קיימא ולא שם בחשבון ממוסר כבנק בשווייץ. הוא הפך אותו לבטון והקים בו בניינים. בניינים אלה, רובם יפים, עומרים על תלים ויכולים לארח תיירים ועולים חרשים. האם על כך מגיע לו עונש'מוות?

עכשיו יושב שיף במישורו הנטושי'כמעט, ממתין לגורלו ומתכנן את מעשהו האחרון: כתיבת ספר. אם לשפוט על-יפי כמה מן הסיפורים שסיפר לי, יהיה זה ספר מפוצץ. ספר של נקם ושלום. רבים מרמי'המעלה ימצאו את עצמם שם, ולא כולם במוח הכי מלבנת. הסיפור הזה עוד לא נגמר.